

Κόμμα και ηθική

Του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

9
ΣΥΜΦΩΝΑ με τα exit polls της αμερικανικής εκλογής του Νοεμβρίου, το 40% των ψηφοφόρων δήλωνε ότι το πιο σημαντικό ζήτημα της κοινωνίας είναι οι ηθικές αξίες. Στο ερώτημα «ποιο ζήτημα καθόρισε την ψήφο σας;» οι ηθικές αξίες βρίσκονται στην πρώτη θέση με 22%, ακολουθεί η οικονομία με 20% και κατόπιν η τρομοκρατία με 19%. Ολοι συμφώνησαν ότι αυτοί οι αριθμοί υπογραμμίζουν τη βαθιά συντηρητική στροφή της αμερικανικής κοινωνίας και εξηγούν την επανεκλογή του Τζορτζ Μπους.

Την ίδια στιγμή, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, εξηγούν και την επικράτηση της ΝΔ, λίγους μήνες νωρίτερα. Η συντηρητική στροφή της ελληνικής κοινωνίας, η αναβάθμιση των ηθικών αξιών σε βάρος των πολιτικών ιδεών καταγράφεται σε όλες τις δημοσκοπήσεις ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '90. Εστω και καθυστερημένα, οδήγησε στην εκλογή μιας κυβέρνησης που την εκφράζει.

Πού στηρίχθηκε αυτή η εκλογή; Στην ηθική αμφισβήτηση των αντιπάλων και στην υπόσχεση μιας ενάρετης διακυβέρνησης. Ακριβώς όπως η Παναγία συνέλαβε διά του κρίνου, έτσι και αυτοί υπόσχονταν ότι θα κυβερνήσουν σεμνά και ταπεινά. Μετά την άμωμο σύλληψη πέσαμε στη σύλληψη της αμώμου κυβέρνησης.

Από τότε που ο 19ος αιώνας κληροδότησε τη διαρκή αντίθεση ανάμεσα στο «κόμμα της Τάξης» και στο «κόμμα της Κίνησης», η υποκατάσταση της πολιτικής από την ηθική ήταν πάντα το βασικό πρόγραμμα του «κόμματος της Τάξης». Πόσο μάλλον όταν η ηθική μετατρέπεται σε ηθικολογία. Πρόσφατα ο υπουργός Οικονομίας

απαίτησε από την προηγούμενη κυβέρνηση να «ζητήσει συγγνώμη» για τη διαχείριση της οικονομίας. «Νίκων ο Μετανοείτε» σε νεοδημοκρατική εκδοχή.

Προφανώς το σχήμα είναι υποκριτικό – ως γνωστόν, οι παρθένες σπανίζουν. Αλλά είναι αποτελεσματικό. Ο Μπιλ Κλίντον ομολογούσε σε κάποια συνέντευξη του ότι νοσταλγεί την εποχή που οι συζητήσεις γίνονταν για το ποιος έχει δίκιο ή άδικο και όχι για το ποιος είναι καλός ή κακός. Ήταν μια όχι και τόσο μακρινή εποχή, όταν οι πολίτες δεν συζητούσαν ποιος θα

Η ηθική ήταν πάντα το πολιτικό

πρόγραμμα της

πιο ακραίας Δεξιάς.

Πόσο μάλλον η ηθικολογία

κρατάει τη σημαία, ούτε τι θρήσκευμα θα γράφουν οι ταυτότητες, ούτε αν η ομοφυλοφιλία είναι κουσούρι, ούτε ποιος πρέπει να ζητήσει συγγνώμη από τον άλλον. Μιλούσαν για ανισότητες, για δικαιώματα, για αλληλεγγύη.

Ήταν άραγε αναπόφευκτη η στροφή; Μήπως η αναδίπλωση είναι μια λογική επίπτωση του φόβου και της ανασφάλειας που προκαλεί η επιτάχυνση της κίνησης; Ενδεχομένως. Αλλά ίσως να μην είχε συντελεστεί αν η ρητορική της Δεξιάς δεν είχε βρει αναπάντεχους υποστηρικτές.

Κατ' αρχήν και παραδόξως, την παραδοσιακή Αριστερά. Φαίνεται πως όσο λιγότεροι την ακούν τόσο περισσότερα μαθήματα της αρέσει να παραδίδει.

Όσο περισσότερο διαψεύδεται τόσο πιο πεισματικά υιοθετεί μια ηθική θεώρηση του κόσμου. Και όσο εκπίπτει τόσο νομίζει ότι αντιστέκεται.

Υστερα, διάφορους «πεμπτοφθαγγίτες» της Τάξης μέσα στην παράταξη της Κίνησης. Αυτούς που διαφώνησαν με τη σύγκρουση για τις ταυτότητες, που χάιδευαν τα αφτιά της Εκκλησίας, που υψοδούλιζαν την κυπριακή αδιαλαξία, που αβαντάριζαν την πατριδοκαπηλία, τον τυφλό αντιδυτικισμό, τα σύνδρομα στέρησης και υστερήσης. Αυτούς δηλαδή που ήθελαν να εκτροχιαστεί η κίνηση.

Το πιο εντυπωσιακό είναι ότι η θεωρία της «αμώμου διακυβέρνησης» σαγηνεύει και κάποιους αντιπάλους της. Δεν είναι λίγες οι φορές που η χθεσινή κυβέρνηση και σημερινή αντιπολίτευση παρασύρεται σε πλειοδοσία καλής συμπεριφοράς. Που δείχνει να μην αντιλαμβάνεται ότι η μετακίνηση της αντιπαράθεσης από το πεδίο της πολιτικής στο πεδίο της ηθικής αποτελεί στρατηγική μειονεξία της. Και ότι μόνο αν αλλάξει το γήπεδο και αρνηθεί το γήπεδο του αντιπάλου θα μπορέσει να κερδίσει ξανά το παιχνίδι.

Λογικό. Το «κόμμα της Κίνησης» για να υπάρξει πρέπει κατ' αρχήν να κινείται. Από τη στιγμή που η κυβερνητική παράταξη στηρίζει την πολιτική ηγεμονία της σε ένα εμπόριο ηθικών αξιών, η αντιπολίτευση δεν έχει παρά έναν δρόμο: να την υπερφαλαγγίσει με την οικονομία και την κοινωνία. Δηλαδή με την πολιτική. Υπ' αυτή την έννοια, τα πράγματα είναι μάλλον απλά. Εστω κι αν δεν είναι εύκολα.